

Szerkesztőségi iroda:

Rimaszombat, Rimasor 25. sz. a. — Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bérmmentlen levelek nem fogadtatnak el.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre . . . 4 frt. Fél évre . . . 2 frt. Negyed évre . . . 1 frt. Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN HÉT VASÁRNAPJÁN.

Kiadó-hivatal:

R.-szombat, Losonezi-utca 24. sz. Rábely Miklós könyvnyomdájában. — Ide intézendők a kiadóhivatalt illető előfizetési pénz-, hirdetmény-, nyiltter- és felszólamlások.

Hirdetési díj:

Egy négy hasábos petitsor térfogata . . . 5 kr. Bélyegdíj: minden beiktatás után . . . 30 kr.

Nyiltter:

Egy sor . . . 20 kr.

Előfizetéseket elfogad: A „Gömör-Kishont” kiadó-hivatala Rimaszombat Losonezi-utca 24. sz., nemkülönb. minden hazai postahivatal. Az előfizetéseket legzezszerubben postalvány útján eszközölhetők. — Hirdetéseket csupán a kiadó-hivatal vesz fel.

Pünköszt ünnepén!

Itt van ez a szent ünnep újra, eljött hozzánk szívet emelő, lelkesedésre gyújtó óráival! Itt van, a tavaszi napsugár árjában szinte kegygyel mosolyog reánk! Eljöttére szinte örül, éléd minden valóság a nagy természetben! A szárnyasok hymnust zengenek; az istenfelő embernek ajka halelujára fakad; fák, füvek és virágok ujulnak örömben!

Légy áldott te Pünköszt ünnepe, te lelkesedés napja! Benned élve, emlékeiden merengve, felpogyanolnak lelkünk előtt azok a dicső, átszellemült apostolok, Jézus tudományától s annak isteni erejétől áthatva, kik az igazság lángajku szőszolóivá avattatának fel. E nap ténye mily páratlan, mily hódító hatalommal bír ma is; erejét, felséges voltát nem törhette meg két ezredév ármánya, de sőt ma diadalának még fényesebben hódol, fényesebben szentel ünnepet a világ. E nap ténye felülmúlhatatlan, a keresztyén egyház, a keresztyén vallás üli ezen megalakulásának győzelmi ünnepét. E nap ténye feledhetetlen, megvan az öröktíve az evangéliomban, az ember szívében, tőle kap ma is titkos erőt, bátorságot, ihletést; kibenn meg van a magasabbra törekvés vágya, a közödv munkálásának, az igazság érvényre emelésének érzete. E nap ténye, az apostolokhoz méltó utódokat, hősöket teremtett az időben, s rendkívüli hatásának meg felelt az eredmény, a világtörténet lapjai számtalan félisteneket, lelkesülő Pétereket, halálra kész vértanukat tüntetnek fel. E kimagasló alakokra gondolva, ez erősebb fogódzva, mi gyengék is észrevétlenül erőt nyerünk, szívesen munkáljuk — erők s lelkesülésünk mértéke szerint — a közjó felvirulását, szívesen küzdünk, sőt szívesen vérzünk el az igazság esatájában! Oh ha e nap emléke erőt öntene ma is mindnyájunkba, s mintegy sarkalna a magasabb eszmékérti küzdelemre, hogy ne lenne közöttünk senki, a ki gyáván vissza lépne ott, hol a közérdek szent ügye meg van támadva, hol a jog trónján a nyers erő-hatalom székel nagy diadalommal, hanem apostoli lélekkel felövedzve férfiasan szálnánk sikra az igazság érdekében. Oh ha e nap emléke egyekké forrasztana bennünket hitben, vallásban s ne zavarná meg testvéries örömmünket a különböző jelleg s a forma, s lenne kö-

zöttünk már valahára — ha csak ez egyben is — egy érzés és egy gondolat, egy akol és egy pásztor. Oh ha e pünkösztí lélek s ennek isteni ereje áthatná a társadalom minden rétegét; fénylő sugara belövelne házuunkba, a mi életünk szentélyébe, s lánggra gyujtaná abban a kölesönös szeretetnek tüzet, s megszentelné a sziveket a béke lelke által. Oh ha befénylené drága hazánk téreit és halmait, hegyeit és völgyeit, összehozná, összekötné abban a polgárok szívet, s lelkesedésre gyujtaná, hogy a különböző nemzetiségek együtt munkálnák e hon jólétét, virulását, s ne éreznék kedves hazánk kéklő ege alatt senki a szolgaság terhét, hanem lenne egyenlőség az egy istent imádó, egy haza levegőjét szívó népek között, s ne bujtoatna és ne panaszkodnék senki a történelmileg elsőségi joggal bíró magyar nemzet ellen. Oh ha e pünkösztí lélek, ez isteni erő, ott élne, ott munkálna folyvást a zöldasztalok felett, a törvényhozási és törvénykezési termekben, forrásából életnek italát merítenék a hivatatottak, midőn alkotnak vagy ítélnék; a bölesesség világossága s a szeretet melege vezérelné őket ítéleteikben, a betűbe öntenének lelket s ne engednék, hogy a forma lenyögözze, elfojtsa az igazságot, mert a rideg való mérev ragaszkodás, fásulttá teszi a szívet, megbénítja a szellemet. A lélek, az erő elevenítsen, hasson át mindent. A törvényhozási csarnokban vezér-ely legyen: mindent a Krisztusi szabadság és igazság nevében! Döntögessék le mindenek felett a válaszfalakat, melyek a 19-ik század gunyjára még ma is állanak, ne legyen jogtalanul kiváltsága senkinek. Legyen egyenlő a jog és a kötelesség. Az emberi méltóság legyen ép oly tisztelet tárgya a szegényben, mint a bitoros hatalmasban, ezt követeli az igazság, ezt a Krisztusi egyenlőség eszméje . . . !

Jövel oh áldott szentlélek! jövel te isteni erő, és mint tüzoszlop, mint vezérfény világolj és hasdát a társadalom minden rétegét, hatásod alatt terjedjen a műveltség és erkölcsi élet, irtsad a bünt két élű fegyverredel! Önts lelkesedést és szent bátorságot a szivekbe, hogy a lelkész a templomban, a tanító a tudomány csarnokában, a bíró a törvény asztalánál, a földműves az ekeszarva mel-

lett és bárki is, azon a helyen, abban a körben, hova őt a gondviselés állította, lelkesedve hirdesse, lelkesedve mondja ki az igaz szót, lelkének jobb meggyőződését. . . ! Legyünk mindnyájan, miként hajdan az apostolok valának az első pünkösztben, egy értelemmel és akarattal, akkor mielőbb eljön és felépül közöttünk istennek országa! Ugy legyen! Batta György, bejei ref. lelkész.

Arany János levele Tompa Mihályhoz.

Nagy-Körös, febr. 5. 1857.

Kedves barátom! Ideje lesz, kiragadni magam a puhaság párnái közül és válaszolni leveledre, melyet, a mint látom, még a mult évben írtál s én ennek elején kaptam. Ne vedd baráti érzelmem hidegülésének, hogy midőn vigaszra volna szükség, akkor is oly ázsiai kenyelemmel halasztom a választ, hiába! ez már nekem szokásom. Nem mondom, hogy önkényes szokás volna — mert volt idő, mikor mind levelet, mind egyebet örömet irtam, de most ki kell lenni a perezet, midőn a kalmás vagyok rá, ez az egész. Sok télen délutánom, estém vesz el, vagy teljes mit-sem-tévésben, vagy sivár olvasásban, mert egyébre alig volnék képes — a reggeli időt elfoglalja az iskola. Mindig a régi baj — most reggelenkiunt hideg zuhanyt veszek, karácsony óta; talán ez, ha egy darabig folytatom, használni fog.

Nagy részvételt olvastuk család aggályotokat — adja isten, hogy már elmult legyen! Remélem, ha az ótvar kiönt — vagy kiütésre birattott — Gézánál, nincs semmi komoly aggódásra ok. Talán tudattad volna velünk, ha valami rosszabb következett vala. Én nyugtat bennünket, bár egy nyilt posta a Hölgyfutárban: „legmelegebb részvétlenség” — a nemértés miatt némi aggályt okozta. Légy jobb mint én, irj azonnal, és tudasd velünk hogylétedet.

Igazi bajaid mellett emlited az apró bosszuságokat, mint a naptár-agensség, a verskerők e. e. Én ezeken rég tul tettem magam. Naptárt senki se merne hozzám küldeni eladás végett, tudván, hogy se nem áruinám, se vissza nem küldeném, se választ nem kapna tőlem. Annyi, mintha a Dunába vetné. A verskerő leveleket pedig teszem a többihez; mindenkinek nem panaszkodhatom, hogy én nem írok, mert bajom van, tehát még tagadó választ sem kapnak tőlem. Ez természetesen rosszul esik, kiabálom, hogy ez idő szerint semmi jót nem vagyok képes létrehozni oly embereknek, kik nem tudják mi az a jó, s kik azt hiszik, hogy verset írni annyi, mint bármely feladott vagy előbukkanó tárgyra tetszés szerint, rimeket kovácsozni — hogy ez oly önkényes valami, mint egy ujdondászi cikket összeütni. Ily emberek sohase értenek meg, hogy lehet valaki hírneves költő a nélkül, hogy minden perczben s bármely alkalommal készen álljon egy rakás stróphával. Legjobb eldobni a levelet s hallgatni.

TÁRCZA.

A „fütty”.

Naplajaink pár hét óta mint ujdonságot emlegetik, hogy a népszínház papjai és papnői egy új darab színrehozatalára, készülnek, de a szerző és műve nevének kívül olyan körülményt, mely a közönség érdeklődését felkelteni alkalmas lenne, nem emlitenek. — pedig föltehethő, hogy azok, kik ama lapok „Hírek”, „Ujdonságok” rovatát kezelik „A fütty”-ről többet is mondhattak volna.

Hát hiszen kedves barátom. Nyíró Sándor, szerzője ama bohózatnak, ha ugy véletlenül te is egyike leendesz a félreismert língelméknék, ezen, már előzetesen is mutatkozó hideg közönyért még halálra is kötelezve érezheted magadat, mert így talán kevésbé fog fájni „A fütty”.

Pedig ha valaha kezdő író megérdemelte a méltánylatot, te minden bizonnyal megkövetelheted, ki alig ha nem magad vagy első az ifjabb nemzedék sorában, ki lelkiismeretesen követted az ő kor ma is utólrhetlenül maradt költőjének eme szavait: „Bis repetita nono.”

De hát tulajdonkép nem rólad, nem azért akarok írni, hogy szűk körű vidéki lapunk szerény hasábjain rettegött bíráknak, a fővárosi nagy közönségnek ítéletét javadra befolyásolni törekedjem. — hanem mert e pillanatban tárczára levén szükségem, épen kapóra jött „A fütty”, — azaz hogy keletkezésének története.

Mert története van, bele szövödvő két ügyvédbojtár nyomoruságos életébe, — kik az iskola padjain nem paradiesomról, de egy-egy szellemi hódító dicsőségjeljes pályafutásról álmodoztak, nem sejtvetve, mily kegyetlen esadóra fognak felébredni a hazai főváros szüntelenül rázkodó, dűbörgő kövezeten.

A két reményteljes ifju egyike te voltál, a másik egy névtelen, beszegődvő mindketten egy igen-igen jó emlékezetű főnök irodájába, hol a szellemi tápláléktól kezdve minden megvolt, csak a jó fizetés, meg a vacsora hiányzott, e két utóbbi valószínűleg csak azért, mert a főnök saját

elveihez mindenben következetesen ragaszkodván, a gyér foglalkozás és fizetés közötti helyes arány semmi szín alatt sem volt egyoldalulag s általunk megváltoztatható.

Hát már most képzellen akárki magának Budapesten két, sőt két irodába beszorított életet, melynek legfőbb hivatása főnökét reggeli 8 órától délutáni 3 óráig várni, s e közben arról tételödni, hogy a havi 8 forint fizetést miképen lehetne a hitelezők minden megrövidítése nélkül egybeosztani, hogy még a népszínházi karzatra is jusson belőle! Azt hiszem ez egyetlen vonás is elegendő annak igazolására, hogy ama két ifju felett angyalok örkődtek . . . egykor.

Az am, szegények voltak mind a ketten akár a templom egere. — olyan betegségben sinlödtek, olyan tulajdonsággal dicselkedhetek, melyek legtöbbször szélsőségek: vagy az utca sár-esatornájába, vagy a dicsőség templomába vezetnek.

A két ifju szeme előtt a dicsőség oltára lebegett, emelt fővel, nyitott szemekkel akarták a szentek szentélyét megközelíteni; ehések, szomjasak voltak a dicsőségre, meg talán . . . egyébre is.

Egy napon, a mint a „Teleky” pályázat tárgyai 1872. évben kihirdette lettek, szokott szeleburdiságával esörtet az irodába Caesar, ugy, hogy Sándornak alig marad ideje „Hozzá” ezimü, a „Nefelejtis” számára készített legujabb zengeményét elrejtteni.

„Viktória! Sándorkám, lefőzzük az egész nagy-nagy-tudományu kritikai kupaktanácsot! a „Korona és koldusbot” első lesz adva, s akkor ő Sándor, királyi palástom szárnyai-val téged is betakarlak!”

Tudniillik, hogy Caesar is törtetett a Helicon felé, nagy szorgalommal ugyan, még nagyobb dicsvággal, de annál szerényebb eredménnyel . . . ez ideig, — most azonban minden dagályossága mellett komoly arca lévén, Sándor is elhagyva szokott csipős megjegyzéseit, érdeklődötten kérde: „A nemzeti színházban?”

Caesar hősies állásba esapva magát, egy Coriolán méltóságával felelt, vagy is dörgött a szerénytelen kérdésre: „Nem! ott, hol Bánk-ban szelleme csak évtizedek után

tudott hódítani? hol Kain irigysége még ma is dorongot emel Abel fejére! nem, ott a „Korona és koldusbot” nem fog színre hozatni. — Budán, a „Fácán”-ban fogjuk előadni!”

„De a játsozók között csak lesznek elsőrendü színészek?”

„Nem és ismét nem! azok a kritikuskokkal egy követ futjak ellenem, — de én megmutatom, hogy a költői lélek ihlete, mint az első pünkösztí Szentlélek, megzendül az egyszerű ajkakon is, és esodákat mivel, mint 1840 évvel ezelőtt. Én játszom Boritsot és meghódítom benne a közönséget.”

„S ha nem?”

„Ha nem! akkor milliom jambus és trocheus „leások a föld középebe, löport viszek s a világot a levegőbe röpitem.”

„Ez elszágulodott, — nem is láttuk 14 napig, a 15-en aztán olyan alakban, aminő csak egy bukott dramairőe lehetett valaha, beállított Caesar: — a dult arcon borongó sötétségben ugy eltűnt egész valója, hogy csak mormoló hangjai után láttuk az uti öltönyt, mely azonnal bucsuzási szándékot sejtetett velünk.”

„Isten veletek fiuk!”

„Mi a manó, Caesar? talán csak nem utazol?”

„De igen pajtás! mától fogva még háttal sem fordulok Budapest felé, hol összetörték szívemben a költészet oltarát.”

„Hát mi történt veled?”

„Tegnap kifütyültek a „Fácán”-ban végekpen!”

„De csak nem hagyd magadat az első balsiker által leveretni. Lásd, én e vereség után is reménylek!”

„Teheted, mert még nem buktál meg; okulj e példán; én pedig megyek haza szántani; te meg emlékezzél meg arról, a mire én nem adtam semmit: „Bis repetita nono.”

S ismét elvihartott, — az igaz, hogy híres gazdává lett, de azóta soha nem láttuk Budapesten. A Sándor bohózatját pedig e hó 18-án adják elő a népszínházban. Tárgyat Arany János egyik legszép verses satyrája képezi, s ha sikerül a szegény Caesar esetének is része lesz benne.

Igy született meg a „Fütyty.” — s.

Mindazáltal közelebb megszállt a lelkiismeret, s az új év közeledtével minden szerkesztőnek, ki az előtt lapját küldte (volt pedig vagy hét) megírtam kereken, hogy tőlem verset ne várjanak, s bizonyos veszteség fejébe ne küldjék lapjait. Hiába. Azt nyertem vele, hogy hét helyet 8-at kaptam. Volentibus non fit injuria.

Igazad van barátom, sok itt a nyegleség. Én is bosszankodom, de van benne mégis valami vigasztaló: az, hogy ha az irodalom intensive nem gyarapodik, extensive terjeszti közönségét. Az, ki most a rosszal is beéri, idővel jobbat kíván. Ez természetes. Magából a bajból fog kinőni a gyógyszer. Van, van ebben a mozgalomban — ki tagadhatná — valami mesterkélt, csinált: de ez is jobb, mintha mély hallgatás uralkodnék. A massák haladása mindig iszapos, mint az árvíz. Az irodalom elité-je, tejfőle, sohasem vezette a tömeget. Pedig kell, hogy valaki vezesse. En is eleget bosszankodom egyes ostobaságokon: de az egyetemes hatás megvizsgál. Még ha igaz volna is, hogy rothadás jele a sok gomba: a rothadás vegybomlás, mely ha előbb gombát ugyan, de később nemesb életműveket is tenyészt.

Versedire térvén: a tűzbe felét elvnek addig van helye, míg nyomatva, vagy könyvben nem olvassák. Igen! addig tegye, ki elég éles szeműnek érzi magát, kiválasztani a hallhatatlant, az egynapi becsű, vagy éppen becsnélküli közül. De melyik író dicsekedhetik életlátással? Nem esaija-e meg a korban uralkodó divat? a személyes hajlam? a sokaság tapsa, vagy közönye? stb. Ha a Petőfy versei megtizedelését Kazinczy, az öreg, eszközöztette volna Dajkával: nem repült volna-e tűzbe a nagyobb rész: a csarda romjai, a pusztai dolgok xc. És a megmaradt rész lett volna-e a legjáva? Vagy Hymfrye névze megköszönök-e a meg 4-edelést? Azonban tegye minden költő: éგessen el minél többet, míg fiókjában van, de a ki már könyvben adta, mit ér vele? Mit használnak, ha a megvesztett alkotmányt megtagadom, kitagadom, miután vastag könyvben meg van örökítve. Az ily eljárás legfőleggy annyit mutat, hogy az író ez s ez művét, érettebb korában silányának tartotta, de se jóvá nem teheti, se a jövődőség elöl be nem fityolozhatja. Ezzel csak azt akarom mondani 1-ór, hogy a tulszigoru önbírálat veszélyel, a tévedés veszélyével jár, 2-or, hogy irodalom történeti tényeket már ugy sem lehet-vén meg nem történtté tenni: lényeges elhagyások, módosítások által az ember csak rontja (már jól ismert) természetét, a nélkül, hogy ezzel valami jót eszközzene.

No, édes barátom, azt hiszem e tárgyról már elég világosan elmondtam nézetemet. A rendezésre névze is fel-akadtál. „Megálj (Mihály!) mond a szép hölgy és Kisfaludy Sándor.) — Igy I. Kötet. Dalok. — II. Kötet. Dalok, románczok, balladák. — III. Kötet. Regék. — IV. Kötet. Népregék. — V. Kötet. Beszélyek.

Ez a rend jobb, mint a tied. A dal mintegy észrevétlenül olvad át a románczba és balladába: ezek tehát együlök illenek — képezik a két első kötetet. A (virág és hasonló) regék a lyrái hangulatból mintegy átmennek az elbeszélő idomhoz, ezek tehát a balladák és nagyobb népregék közé, a III. kötetbe esnek. A népregék már inkább epicai mint lyrái jelleműek, végre a Beszélyekben már egészen eposzi hang uralkodik. Nemde? Nem azért tanítok én aestheticát, hogy jobban ne tudjak rendezni, mint te.

Lévaynak igaz, régen nem irtam: de hisz én nem írok senkinek, csak neked. Azért a lehető legjobb indulattal vagyok iránta — sajnálom, hogy lépkorsága oly kétkedővé teszi. Ha találkozol vele, mondjad, hogy ne bolondozzon, tudja, hogy engem a sűrű levelezésben nem a jóindulat hiánya gátol, hanem egyéb, a mit te tudsz.

Szemeréről hogy hallanék én valamit, ha te sem halasz? Csupa malecontentus barátok vagyunk mi mindnyájan — édes Miskám — a barátság mellett kinek-kinek meg van a maga tücske, mely háborgatja. Mikor szegéy Miklós nálam volt: hiszen örültünk mi, örültünk egymásnak, a hogy tudunk: de ő mindegyre az orrát tapogatta, mely a pusztai szabad légtől ismét tüzes kezdett lenni: én is mingyárt — mingyárt visszaestem roz hangulatomba, kivált minthogy akkor hevesebben fogott a régi baj — s majd e majd ama fogamba nyilallást, rángást éreztem, (ezek már elmúltak, este is elalszom könnyen.) Igy az ember szereti egymást, még sem lehet oly vidám, mint különben volna. Félek, hogy Miklóská rosz emléket vitt el Körösről, s nem ohajtja a további érintkezést.

Hát az a Török Sándor a „nagy“ János fia: a férges almák íróját (ki nem egyéb mint Jókay) Petőfinek gondolta, azért szállta meg a lelkesedés. Az egész dologban semmi sincs. Egyébiránt a férges almákban sajátos az, hogy J. azon verseket, melyeket komolyan írogat, kiadja, mint bohóskodást. Mert ugy van.

De elég is lesz ennyi, válaszol a te leveledre, most kezdődik az én levelem. Először a krónika, kezdem a karácsonyon.

A szent ünnep rám névze elég unalmasan telt. Nátha miatt benn ültem. Látogatóm 2 napig Tomory ő nagysága. János napján az eső szakad. Más nap este az iskolai fiatal-ság zenebandája meglep: az ő kedvökért van egy kis vacsora: s az újságban azt olvashadd, hogy nagy János-napja volt nálam. Azaz, ettek ünnepi maradtokat; — a gyermekek nevettek, mulattak, táncoltak: én pedig, mint afféle öreg ur — csak annyiban éreztem meg, hogy nem fekettem le, midőn elálmósodtam. Azóta élünk egyhanguan, kivéve azon néhány napot, mig Gyulai itt volt.

Mint már említém, karácsony óta hidegvizet használok — külsőleg is. T. i. csináltattam egy alacsony, de széles kádat, melybe állva reggelenként, jeges vízbe mártott spongyiát nyomok fejemre — s általában jól megmosodom jeges vízzel tetőtől talpig. Ha más haszna nem volna, mint az, hogy azon idő óta nátha-félém soha se volt, már is megérdemlené a fáradságot. De érzem, hogy frissit, edz. — mert akármít mondasz, itt nem aranyér a baj, hanem ideggyöngeség. Azonban a fejugás, kisebb-nagyobb mértékben még mindig tart. Olyan ez, mint a nedves fának folytonos sírása a tűzön — s mind két fülem egyaránt tele van vele. Néha nem is hallok oly tisztán, mint máskor.

Utolsó dolgozatom egy vig modoru ballada, S . . . nak küldtem, tekintve állapotját, nem azt, hogyan beszél rólam. Onoki t. i. mindig kell lennie, a kit le akarjon vágni: emlékszem egy időben azzal járt az országban, hogy fogja levágni Petőfit. Hogy levágta volna, arról semmit se tudok, de most, miután P. nincs, hihetőleg ugy képzelődik a jámbor, hogy őt illet a elsőség — s lámzás mindenfelé. Valóban, az ember szivesen áldoz szerencsétlennek, de ha ez fitymálja adományát, az még is furesán

esik. Cs . . .-ral jártam volt ilyenformán, mikor a szíkszó könyvet szerkesztette: a Kevházát ugy fogadta tőlem, mintha „Angyalbándi“ lett volna (t. i. a vers, nem Cs.) most S . . . nekem azt izeni, hogy megkapta a verset, köszöni; * . . .-nak pedig: hogy megkapta az övét is, köszöni, igen szép, igen el volt ragadtatva. Szinte örül az ember, hogy elfogadja tőle a verset! Azóta pihenek, — jobb nekem így.

Kedves komám asszony! Feleségem örömet irna, de most épen sok dolga van, én pedig oly rosz ember vagyok hogy nem akarok várni egy két napig, ő utána. Inkább írok magam ő helyette, ilyen formán:

Édes lelkem! Nagy részvétell olvastuk, hogy bajotok volt, igen megijedtünk, de reméljük, hogy már most jól vattok, a kis Géza is azóta könnyebben lesz mi hála Istennek jól vagyunk, csak nekem a lábam fáj, bárha nem oly szenvedhetetlen, mint tavaly, de nagyon megéri, ha sokat talpalok szegény Janim mostanában jobbkedvű nem is panaszkodik annyit a fejére, mert hideg vízbe mosdik minden nap, a gyermekek egészségesek, Julcsa sokat dolgozik házi dolgot, elkezdett volt francziául tanulni, kis Gyulay is adott neki néhány leckét, ugy, hogy olvasni már meglehetősen tud, de abba maradt az apja restelli tanítai, szegény gyermek szeretett volna Pestre felmennit, hogy lásson, halljon, élvezzen egy kicsit, Csengeriné sokszor hitta már igen szivesen, de még eddig nem volt alkalom, mert se én nem megyek se Jani Pestre, az őszön az öreg Szent-péteriinek a neje, ki ifju gyermektelen s igen jó asszony, fel akarta vinni magával néhány hétre, de Janim nem engedte, nem szereti ha sokat forog színészek közt Laezi is egészséges szörnyű nagyot nőt talán meg se ismerené lelkem a milyen nagy fiú ő most fuvóláznit tanul és ügyesen halad benne, Vadnai Rudi adott volt neki két furolyát, azon gyakorlotta magát; gondolom édes lelkem, hogy esaládi bajtól te sem érsz rá hogy bába mulatságba járj itt Körösön minden héten van egy-kettő hinak is bennünk de Janinak nincs kedve ott unatkozni nekem meg fáj a lábam aztán meg Julesit még nem vihetem ideje sem arra való termete is kicsi nála nélkül pedig, hogy menjek lelkem azt mondanák hogy ni a lányát eldugja, magát akarja mutogatni de nem is írok többet mert a papirosom is mingyárt elfogy aztán épen most ruhát huzogatok a nagy szobában Jani pedig tudtom és a karatom a nélkül az én novemberem levelet ír neked a kis szobában, azért édes lelkem esókolak ezerszer téged is és forrón szeretett kis Gézádat is maradván azon jó indulattal, soha meg nem szűnő szeretettel, mely szivemben irántad s a tieid iránt soha meg nem szűnik
igaz barátid
Arany Jánosné mk.

U. i. a jó Reeskinét és Hamvainét szivemből köszöntöm és esókolom.

Im ilyen formán irna ő ha ráérne, de minthogy ez nem cselekszi, fogadja kedves komámasszony tőlem és általam legmelegebb üdvözlését s becsásson meg e kis tréfáért, melyet kívánom oly hangulatban olvassanak, hogy jó izüt nevensenek rajta.

Te pedig édes Miskám, válaszd meg minél előbb — s addig is, azután is tartson meg az Isten ép egészségben, bu, baj, kár, vesződség bosszuság nélkül — s a mi földolog, hozzozz mielőbb ölelő karjaim közé halálos ellenséged
Arany János.

Észrevételek a rimaszombati polgármester évnegyedes jelentésére.

Boldog a nép, a mely a kor intő szavát megérteni s azzal lépést tartani képes. — Boldog a nép, a mely oly vezetőkkel dicsekedhetik, a kik megertve az intő szózatot, azt nemesak szavakban kifejezni, hanem tetteleg megvalósítani is képesek. — Kik önzetlenül, kicsinyes magánérdek által nem vezéreltetve, a közérdekért cselekedni mindenkor készek s jutalmul nem kívánnak semmit; megelőlegesnek ama erkölesi jutalommal, melyet önértetők nyujt, — s a mely mások részéről a közelismerés és köztisztjeletben talál kifejezésre.

Városunkat máris sok mulasztás terheli, melyeknek jóvátétele talán soha, talán évek multán lesz eszközölhető. — felesleges is adatokat emlitenem, — de nehogy valaki fentebbi állításomat légbőlkapottnak deklarálja, legyen elég hivatkoznom: a budapest-ruttkai s feled-tiszlezi vaspályák összekötő vonala Rimaszombat-Losoncz közt való letesítésének elmulasztására, — a hazánkban maga nemében egyetlen, valódi missiót teljesítő gymnasiumnak mindekkorág VIII osztályúvá ki nem egészítésére, — a 25-dik számú ezred tartaléparancsnoksága áthelyezésének elutasítására stb. stb. — melyek mind kicsinyes, mondhatni magánérdekeknek estek áldozatul, a melyeknek áldásos közzgazdasági hatásait kimutatni most nem feladatom, nem is szándékom.

Pedig hogy mi azon boldog népek közé tartozunk, kik oly vezetőkkel dicsekedhetnek, — a kik megértik a kor szavát s külfeljezésre is tudják azt hozni, annak fényes bizonyosságát szolgáltatva a mi szeretett polgármesterünk az ő évnegyedes jelentésében, a hol nemesak rámutatott a fenforgó s mindekkorág kielégitetlenül maradt szükségletekre, hanem conerét javaslattal is lépett fel azok megszüntetését illetőleg.

En, mint e város szülötte folyton figyelemmel kísértém ennek ügyeit s hogy mindekkorág mitsem tehettem érte, s most is csak e lapok hasábjain szándékozom nézeteimet kifejezteni s ilykép közvetve hasznára lenni az ügynek, — annak oka rajtam kívül fekszik. — de boldog leszek, ha ez által is csak egy porszemnyivel előbbre vinni segítem az ügyet; a város, a mindnyájunk ügyét. — Sajnálattal kell azonban már ez alkalommal is reflektálnom a közönynek ama jelére, hogy e lap hasábjain, melynek pedig tulajdonképeni célja épen a helyi érdek megvitatása s így is előmozdítása lenne, e fontos javaslattal szemben semmi észrevétel sem közöltetett. Ez okból is a közszükségletek vélek eleget tenni, midőn észrevételeimet a szerkesztő kegyes engedelmevel megtenni s ily uton némi eszmecserére alkalmat nyujtani reménylek.

Szerény nézetem szerint a mi minden bajunk legkivált onnan ered, hogy mi a helyett, hogy lassanként, apránként elégitettük volna ki a fenforgó szükségleteket, egymásra halmozódni hagyjuk azokat, s most, midőn összetörőlvá egyik égetőbben kiállt segélyért a másikkál — jóformán azt se tudjuk, melyeknek tömjük be és mivel a száját. — Hát Uraim! mindegyiknek. Ezek mind olyan szükségletek,

a melyeknek némelyike föltétlen szükségesség, a mi nem ilyen, az meg igen-igen kívánatos. — De mikor mindeniket nem lehet, nem bírjuk?

Nézzük csak mit mond olyan estre a közzgazdaságtan, a pénzügytudomány, a hol több oly szükséglet forog fenn, a melyeknek kielégítése nagyon is kívánatos, de mindeniké lehetetlen?

„A szükségletek fedezésében, kielégítésében legfőbb vezérelv, hogy helyes arányosság, rangsor és egymásután tartassék meg, a mulhatlanul szükséges és sürgős kiadások mindig első sorban, a kevésbé fontosak pedig csak azután, ha az elsők már fedeztettek, lesznek fedezendők.“ — Vagyis először a szükséges, másodsorban a hasznos, harmadsorban a czélszerű szükségletek lesznek kielégítendők.

A polgármester jelentésében kielégítendő szükségletekként az alantabb felsoroltakat említi; melyeknek helyes rangsorba állítása szerintem ez:

1. A gazdasági iskola felállítása kapcsolatosan a kurinci ut kiépítésével.
2. A „Szabadka“ pusztja megvétele.
3. Nevelésügy, különösen a gymnasium kiegészítése.
4. Börtönépítés.
5. Vágóhid építés.
6. A „Zsodoma“ tó szabályozása.*)
7. A „Huszár“ fogadó kiépítése.
8. Az utcák kirakása.
9. Fűrő és mulató ház építése (meg uszoda**)
10. A jánosi kapu levő koresma kihelyezése s végül
11. A „Három-Rőzsa“, színház, megyeház és törvény-szék restaurálása.

Hogy a gazdasági iskola körül felmerülő kiadások okvetlenül fedezendők s hogy a kurinci ut kiépítendő, — okadatolni teljesen felesleges. — Az első követelt azon körülmént, mert e nélkül ez intézet működését meg sem kezdhetné, a másodikat: mert sikerrel alig vihetné.

Az általam másodsorban helyezett, de az elsővel teljesen egyenrangú szükségletet, — a javaslatban is elégedhetlenül szükségesnek mondott — „Szabadka“ pusztja megvétele képezi.

Követeli pedig e jószág mielőbbi megvételét:

1. Azon körülmény, miszerint a földirtok értéke folytonos emelkedésben van, és hogy emelkedésben is lesz, arra névze kellő garanciát nyujt az, miszerint minálunk általában még az extensiv gazdálkodás honos, s az intensiv gazdálkodásra való áttérés, mint szükségképi következménye a haladásnak, a műveltség terjedésének és a népesség szaporodásának — kimaradhatlanak joggal mondható. — 2. Javasolja különösen: városunkban az eddigi közbirtokossági viszonyiak a tagosztály által való megszüntetése, a legelők megkevesbedése. — Egy igen fontos közérdek lesz tehát ez új legelőter megszerzése által kielégítve. — 3. E jószág-teszévi tiszta hozadéka közép számítás szerint kitesz annyit, mint az érte adandó tőkeösszeg évi kamatlata. — 4. Azáltal, hogy a város tulajdonába kerül e jószág, azon tekintélyes összeg, — mely nagyrészt a rimaszombati polgárok által fáért az eddigi tulajdonosnak fizettetett, s a mely legkisebb részben kölletett el Rimaszombatan — ezentul a városnak jut és így jövedelme fokoztatik. — 5. Az által, hogy a város az ily bevett összeget ismét szükségletei fedezésére (tisztviselői, eselédei fizetésére, dologi kiadására) fordítja, azt a polgárok közé visszabocsítja, élénkülit fog az ipar, forgalom és kereskedés. — Felhozdhatám még az erdőgazdaságot illetőleg a felsőbb nemzetgazdasági, klimatikus és egyéb okokat is, de azt hiszem, munkám teljesen felesleges lenne, mert az eddigiek is meggyőzhettek minden okosan gondolkodó embert arról, miszerint ezen a t. polgármester javaslatában „elégedhetlenül szükségesnek“ mondott megszerzése e jószágnak — nem pusztja képzelődés, a körülményeket tekintetbe nem vevő bírvágy, — hanem egy jól átgondolt terv igen is időszerű szüleménye.

Szombathy.

Jelentés

a rimaszombati ipar-iskola alakulása-, eddigi fennállása és jelenlegi helyzetéről.

Szab. Rimaszombat rendezett tanácsu városa a törvény kívánalmainak tett eleget akkor — midőn az 1868-ik évbén a népoktatás tárgyában kiadott 38-ik t. cz. 50. §-a értelmében — az elemi iskola egész tanfolyamát bevezettet 10—15 éves tanköteles gyermekek továbbképezeése czéljából, az ismétlő-iskolai oktatásról gondoskodott.

Azonban a közzégi Iskolaszéknek sajnosan kellett tapasztalnia, hogy a felügyelete alatt álló ismétlő-iskolába alig jár 40—50 tanuló, t. i. azok, a kik rimaszombati illetőségűek; — mig 80—100 vidéki illetőségű tanuló ismét semminemű oktatásban sem részesül, s így ki vannak téve az elparlagosodásnak. — Meg volt győződve továbbá arról is, hogy a városnak területén működő iparos tanuló 8/10-ed része hiányos, vagy pedig épen semminemű oktatásban sem részesült, hogy alig tud írni-olvasni és számolni valamit, hosszú időre „a mesterseget“ nagy kinnal csak belé verik valahogy az iparos mester urak, s idővel lesz belőlük szakértelem-, műveltség- és hivatásukról még csak sejtellemmel sem bíró iparos! Ily szomorú viszonyok közepett az Iskolaszék belátta azt, hogy itt a bajon gyökeresen és pedig mielőbb segítenie kell; — mert városunk ipari fejlődésének jövedőjét nem lenne tanácsos csak ugy könynyedén odadobni a következetlen visszaesésnek és netán az ebből kifolyó megsemmisülésnek; mélyen érezte azt is, hogy Rimaszombatnak, mint hazánk egyik nevezetesebb iparos városának, százados jó hírnevét nem csak megtartani, hanem fokozatosan gyarapítani is kell, sőt erkölesi és hazafias kötelesege is. Ezen fontos indokok alapján határozta el az Iskolaszék, hogy ismétlő iskoláját „estri-ipariskolává“ alakítandja át, annyival is inkább, mert tudomása volt arról, hogy a magas kormány már is czélba vette a hasonnemű intézetek fölállítását.

Ipariskolánk létrejövele történetében tehát a kezdeményezés érdeme a közzégi iskolaszéket illeti, mely — a városi képviselő testület jóváhagyása reményében — az ismétlő iskolának „ipar-iskolává“ átalakítását elvként kimondá, a tanterv elkészítésével a közs. iskola tanító-testületét — az átalakítás eszközlésével, illetve az ipariskola szervezésével pedig az iskolaszék állandó bizottságát bizta meg. Az iskolaszék ezen üdvös intézkedése megyénk ügybuzgó tanfelügyelőjének jóváhagyásával is találkozdván, az átalakítás mun-

*) **) E tételek ninesennek benn a javaslatban, csupán czikkiró véleménye szerint mint idetartozók lettek beiktatva. Szerk.

kálatai gyorsan előrehaladtak. Az elfogadott alapterv megismertetése és végleges megállapítása végett polgármesterünk tek. Szabó György ur által, a városhaza tanácstermébe egy értekezlet hívatott egybe, melyben tek. Groó Vilmos kir. tanfelügyelő ur, a közs. iskolaszék bizottságának tagjai, az egyes ipartársulatok elnökei és a közs. isk. tanítói vettek részt. Ezen értekezlet az alaptervet végleg megállapítván, értelmes iparosaink nagybőrsége nem csak hogy magáévá tette az ipariskola létesítésének eszméjét, hanem az ipartársulatok kijelentették egyszersmind azt is, hogy ezen iskolát úgy anyagilag, mint szellemileg gyümölitani, a meny nyire csak lehetséges, kötelességüknek ismerendik.

Ily előzmények után, az 1877-ik év nov. hó 7-én az iskolaszék állandó bizottsága egy gyűlést hívott egybe, melyen az egyes ipartársulatok elnökei is részt vettek. Ezen gyűlés megválasztotta az ipariskola felügyelő bizottságát, mely azonnal szervezkedett is, megválasztván elnökét, jegyzőjét és az ipariskola igazgatóját is. Ugyanekkor határozattal meg a tanítási órák, a szűkzűges taneszközök beszerzése, a tanerők díjazása és a tanulók által évenként fizetendő 1 frt taneszköz-illetmény is, melyért a növendékek az egész éven át minden szükséges rajz és íróeszközökkel ellátandók. A beiratkozott tanulók az előkészítő és az első osztályba soroztattak és az ipariskola 370 frtnyi költség-előirányzattal, — az ipariskolai felügyelő bizottság és tek. Groó Vilmos kir. tanfelügyelő ur jelenlétében ünnepélyesen megnyitott.

Az ipariskolai felügyelő-bizottság, az 1877/8-ik tanév 370 frtnyi költség-előirányzatát, a következőkből vélte fedezhetni:

a) A mennyiben az ipariskola elé egy előkészítő osztály is állítatik fel, melybe nemcsak a hiányos ismeretekkel bíró tanulók, hanem a netalán ismétlősök is helyt foglalhatnak, — ebből kifolyólag méltán számíthatott a városi pénztárból, a közs. tanítók részére hiányilag is biztosított 200 frtra, mely az ismétlő-iskola megszűntével, az ipariskolai tanerők fizetésére lesz betudando.

b) Az egyes ipartársulatok évi jövedelmének 10%-ából; s végül

c) a tanulók által fizetendő egy-egy forint taneszköz-illetmény felmaradt összegéből. — Ezekén kívül elhatározta a bizottság évi rendes segélyért folyamodni a tek. „Kassai kereskedelmi és iparkamara“-hoz.

Az első évben 121 iparos tanuló nyert oktatást.

A kor kívánalmaival haladni szerető felügyelőbizottság — tekintve azt, hogy a szegényebb néposztály gyermekei, nagyon is hiányos, vagy pedig épen semminemű szellemi képzésben sem részesülve lépnek valamely iparág tanulósára, — tekintve továbbá azt is, hogy az ipar mezejére lépő újabb iparos nemzedéknek, a szellemiekben is alaposabb képzést kell adnunk az eddiginél, ha megakarjuk övni iparos polgárságunkat az elszegényedéstől, hazai iparunkat pedig a külföldi által való elnyomásától — az 1878/9-ik tanévben az előkészítő és elsőosztály mellé felállította a tervben felvett második osztályt is, miután a t. kassai keresk. és iparkamara megszavazta a 200 frtnyi rendes évi segélyt, de a három osztálynak 666 frtnyi költség-előirányzatát alig volt képes kiteremteni. — Ezen tanévben 117 tanuló látogatta a három osztályt, a rajztanítás pedig szakok szerint három u. m. szabászati-, építészeti- és mintázó csoportokban eszközöltetett.

Az 1879/80-ik tanévet megelőzőleg jóakaratu és erős mozgalom indult meg ipariskolánk anyagi támogatása érdekében a mennyiben újabb pénzáldozatot hozott a városi hatóság, valamint a helybeli pénzintézetek is. — De égető szükség is volt az anyagi támogatásra, mivel a felügyelő bizottság szerette volna az évben, ipariskolánkat a még hiányzó III-ik vagy is utolsó osztályllyal kiegészíteni. De valamint a mult, épen úgy ezen iskolai évben is nagyobb mérvű kiadások terhelék az ipariskola pénztárát, mivel fel kellett szerelni ifju tanítézetünket a szükséges tan- és rajzeszközökkel, és így kényyszerülve volt a felügyelő bizottság, a legjobb akarata mellett is a tervbe vett utolsó osztály felállítását jobb időkre halasztani. — Ezen évben szakítottunk el Rimaszombat város a kassai keresk. és iparkamara kerületétől és a msikolezihoz csatoltattuk, a hová 300 frtnyi segélyért folyamodtunk, de az ismét csak 200 frtban állapított meg. — A harmadik tanévben 129 tanuló vett részt a továbbképzésben. — Jövöre nézve pedig kimondatott, hogy intézetünk tanterve a nmtságu vallás és közokt. ügyi miniszterium által kiadott „ipariskolai szervezet“ értelmében lesz módosítandó.

Az ipariskola pénztára azonban mindenféle kuforrások kiaknázása dacára sem izmosodhatott meg a következő 1880/1-ik tanévben sem, sőt a felügyelő bizottság oly válságos és szomorú helyzetbe jutott, a mennyiben az ipariskola pénztárába befolyó rendes évi segélyösszeg nem volt elegendő az évi költségvetés fedezésére, hogy kénytelen volt ismételtlen leghatalmasabb patronusához Sz. Rimaszombat város képviselő testületéhez folyamodni újabb rendkívüli segélyért. — S csak is e város bücs és atyai nemes gondoskodásának, hogy ipariskolánkat megmentette a szétzilálástól és az örök enyészettől. A tanulók száma ezen évben 110 volt.

Hogy a kezdet nehézségeivel küszködő, s már 4 év óta ily válságos viszonyok között sülődő ipariskolánk, így sokáig föl nem állhat, azt a felügyelő bizottság szorogó kabbellal volt kénytelen belátni az 1881-ik év okt. hó 31-én tartott gyűlésében, a hol is határozatilag kimondá:

„Miszertint készítsék az ipariskola szomorú állapotáról egy terjedelmes jelentés, melynek képesül azon alázatos kérelemmel járul a felügyelő bizottság a helybeli tek. közs. Iskolaszékhez; — miszerint kegyeskedjék az általa kezdeményezett ipariskolának, a jövöre kiható nagy fontosságát tekintve véve, azt jóakarattal azután is gyümölitani, és az illetékes városi hatóságnál adhatni; hogy ezen — az iparos osztálynak szakképzettségét és miveltségének gyarapítását előmozdító ipariskola továbbra is fenntartassék, s ha lehetséges, a vallás és közoktatásügyi m. k. miniszterium által 1877-ik év szept. hó 10-én 23042-ik sz. a. kelt rendeletéből kiadott „iparos tanuló iskolai szervezete“ értelmében teljesen szerveztessék.

Az iskolaszék jóakaratu támogatását nem is vont meg intézetünktől, a mennyiben kérvényünket pártolólág terjesztette be városunk képviselő testülete elé.

Kérvényünk városunk mindig nemesen gondolkozó képviselő-testülete pedig, az 1881-ik évi nov. hó 13-án tartott közgyűlésének 885/1881. sz. a. kelt határozata értelmében kimondá:

„tekintve azt, hogy népoktatási törvényünk hiányos végrehajtása mellett, az iparos pályára lépő tanulók isko-

látatásának minél szigorubb keresztülvitele, ma még nálunk oly fontos állami érdek, melyért semmi áldozat sem nagy; — de tekintve másrésztől azt is, hogy városunk pénztára oly igen sok oldalról vétetik igénybe, hogy a legjobb akarat mellett sem hozhat újabb és nagyobb áldozatokat az ipariskola ügyében, mint egyszerűen azt, miszerint a már több év óta fennálló előkészítő 1-ső és 2-ik osztály fenntartási költségeit — az ipariskolai pénztárba befolyó segélyösszegek bevételezésével — saját pénztárából biztosítja, s annak teljes kiegészítése és állami segélyben való részvételése ezéliből pedig a magas miniszteriumhoz felfolyamodott, melyre azonban elintéztést mai napig sem nyert.

(Vége következik.)

Levelezések.

Rimócza, 1883. majus 7.

Tek. szerkesztő ur! A gömörmezei ált. tan. egylet rimaszombati járásköre f. hó 5-én Rimóczán, az ágost. hitv. iskola helyiségében tartotta az évi tavaszi gyűlést, melyről t. szerkesztő ur engedelmével hivatalos megbízásomhoz képest, néhány pontban lesz szerencsém b. lapja utján a t. közönségnek referálni.

Törköly József elnök a feles számmal megjelent tagokat üdvözölve, a gyűlést 10 órakor megnyitja.

Mintatanítást tartott Szabó Dániel likéri tanító az I. osztályban a számtanból, s a III. osztályban az olvasmány-tárgyalásból; előadó az elsőből, eltekintve a tananyag mennyiségétől, mit egy órára felölt; a járáskör meglegedését, a másodikból pedig általános dieseretét érdemelte ki.

Szolgáljon ez a fiatal előadónak buzdításul jövöre.

A járáskör az iskola helyiség s a felszerelésnek megtekintése után kimondja; keressék meg az iskolát fenntartó hatóság, hogy a konyhának szolgáló iskolatermet a kívánalmakhoz mérten alakítsa át, jobb padok és felszerelésről gondoskodjék, minek teljesítését jelen volt tanfelügyelőnek a meghívott előjáróság meg is igérte.

Olvasatott és tárgyalott Tóth József zehereji tanító „Az egészség ápolása és fenntartása az iskolában“ cz. értekezése; és annak bírálata Járossy Endre tiszolzi állami tanítótól, valamint „A gazdaságtan anyaga és módszere“ cz. munka Wagensommer Jánostól s bírálata Balázs Györgytől. Mindkét munka szerzőjének és bírálójának a kör köszönetet és dieseretet szavaz, felkéri előbbieket, hogy munkájukat a bírálathoz képest módosítsák, mely esetben azok elfogadás végett egyll. bizottsághoz ajánlólág lesznek felterjesztendőek.

Elnök bemutatja Törköly Józsefnek: „Miképen érheti el a tanító, hogy tanítványai mindig engedelmesek legyenek“ cz. munkáját, mely már másodikban érkezett vissza bírálat nélkül. Ez alkalomból a kör, a hanyag bírálóknak rosszaságát fejezvé ki, említett munkát bírálatra id. Farkas Józsefnek adja ki.

Tárgyalattak: „Miképen lehetne a tanító anyagi helyzetén segíteni“ cz. vitatárgy tételei Kemény Bertalan, Balázs György, Timkó Mihály és Szmolon Imrétől. Szerzők tételeit a kör magáévá teszi, azonban minthogy e tétel megoldása nemcsak a tanítótestület megbeszélésének tárgya, hanem fontosságánál fogva első sorban a társadalmat és az államot, szóval az iskolai fenntartó hatóságot illeti, azt a napi-rendről leveszi, s annak szélesebb körű tárgyalására és megvitatására egy Törköly J. elnöklete Groó Vilmos, Wagensommer János, Fülöp Benjámín és Czikora István (előadó) urakból álló bizottságot küld ki.

Fontos tárgya volt a gyűlésnek Törköly József s érdektársai által a törvénytelenül megejtett orsz. tan. gyűlési választás ellen beadott óvás, melyet egyll. bizottságnak oly megjegyzéssel küldött vissza, hogy sok jogos és méltányos foglaltatik benne, de jogában a közgyűlés határozatát megváltoztatni nines, s jövöre nézve intézkedik, hogy az első értekezleten meg nem beszelt tárgyak a közgyűlés elibe nem kerülhetnek, ezzel azonban a járáskör meg nem elégedvén, az ügyet jogorvoslás végett a tiszolzi közgyűlés elé föllebbezi.

Kir. tanfelügyelő által átküldött különleges írásminták tanulmányozás és ismertetés végett ifj. Farkas Józsefnek adatnak ki.

Fentebbiek el tárgyalása után kisebb-nagyobb érdekű folyó ügyek s indítványok intézettek, illetölég tárgyalattak el, melyek közül igen fontos az, hogy a járáskör a népiskolai irodalom és tanszerek ismertetésére egy referenszt nevezett ki.

Jövő őszi közgyűlés helyül Likért, idejül pedig októbert elejét tüzi ki, mely alkalommal mintatanítást fog tartani ifj. Farkas József I. osztályban, írva-olvasásból, a III. osztályban a földrajzból.

Tárgyalatni fognak: Törköly József „Miképen érheti el a tanító, hogy tanítványai mindig engedelmesek legyenek“ cz. munkája s annak bírálata id. Farkas Józseftől, s tételek e vita tárgya felett „A vétségek csoportosítása, s az alkalmazható büntetések nemei.“ előadó Fülöp Benjámín.

Ebéd alatt az Eötvös-alap részére toasztokból 3 frt 45 kr., a pohorellai tűzvész által károsult buzgó kartársunk Bahéry József felségelésére 3 frt. Tóth József zehereji tanítótól, a zehereji iskola növendékeitől s t. ifj. Farkas Józsefné asszonytól 1—1 frtjával.

Ezekben foglalhatom egybe azt, mit röviden referálni lehet a rimaszombati járáskör rimóczai gyűlésének lefolyásáról.

Referens.

Hírek és vegyesek.

Dapsy Vilmos leg több itélőszéki bíró ő méltósága s a rimaszombati egyesült prot. gymnasium igazgató-választmányának elnöke, városunkba érkezett.

Eljegyzés. Marton Matild kisasszonyt, Marton Rudolfnak, a rimaszombati kir. törvényték köztisztletben és szeretetben álló elnökének kedves és bájos leányát e hó 6-án jegyezte el Ragályi Géza földbirtokos. — Áldás és boldogság koronázza e kötendő frigyet!

Jegyváltás. Farkas Ábrahámnak, a „Gömörmezei gazdasági-egylet“ ügybuzgó elnökének, a rimaszombati tűzoltó egylet tiszteltbeli főparancsnokának kedves és bájos leányát, Farkas Sarolta kisasszonyt e hó 10-én jegyezte el ünnepélyesen Balázs László hevésmegyei földbirtokos. Szerencse és boldogság övezze őket körül!

Esküvő. Özv. Maléter Sándornét, szül. Lengyel Klemma asszonyt e hó 5-én vezette oltárhoz Maléter Albert. Tartós boldogság kísérje lépteiket!

Kinevezés. Hont-, Nógrád- és Gömörmezeikből Rimaszombati székhelyül állami állatorvosi kerület alakítottván, az itt szervezett főállatorvosi állomásra Neuwelt Lipót nevezetett ki, ki állomását e hó 9-én el is foglalta.

Névmagyarosítás. Krausz Adolf, volt rimaszombati lakos, ki nemrég a fővárosba költözött, a maga valamint három kiskoru fia nevében nevet „Bodori“-ra változtatta.

A rimaszombati tűzoltó-testület ma délelőtt 11 órakor rendkívüli közgyűlést tart, melynek legfőbb tárgya a megüresedett parancsnoki állomás betöltése.

Szini előadás az iskolában. Rimaszombatban majus 11-én a felsőbb leányiskola növendékei saját helyiségekben élvezetes estélyt szereztek a terem nagyságához képes elég szép számmal megjelent szülőknek, rokonoknak két szindarab előadásával. Az első volt: „Das verwunschene Prinzesschen“ német nyelven adott kis vigjáték, melyben szereplők voltak: Loyko Olga kedves kis Tannay grófnő, ugyanebben a darabban még Papszász Irén és Schlezinger Irén ügyeskedtek, míg a főszerepben Rásky Erzsike, mint epres rész leány, Dubois Etelka pedig mint a grófnő játszó társa, tünnek ki játékkal. — A második nagyobb darab volt „Az árva“ dramolette három felvonásban. Itt már a eszelekményekhez képest részben a szereplő személyek is nagyobbak voltak, kik igen sok helyen olyan jól beletalálták magukat szerepükbe, hogy semmi kívánni valónk sem maradt hátra. Így Ujhelyi Sarolta híven megmutatta hogy minő sok szenvedésnek van kitéve a kántorné, kivált ha férje mindig iszik, mint az övé; azután Papszász Mariban a férje vesztett bánatos özvegyre egészen ráismertünk. Örömmel néztük Danes Erzsikét, — a merész Józsi gróf gyermeket és Szabó Arankát, a szerény engedelmes gróf leányt, Madarassy Vilmát, mint nevelőnőt, Tóth Kornéliát, Kontsek Ilonát és Horseczky Annát, végül a kis Kőváry Saroltát, mint a bátor, okos Gyulát. — A bevétel tiszta jövedelme a pohorellai tűzkárosultak javára lett előlegesen felajánlv. Bevétel 28 frt, kiadás 10 frt, marad a pohorellai tűzkárosultaknak 18 frt. — Ez alkalommal felülfizettek: Nagy Ferencné 1 frt, Madarassy Dezsőné 1 frt 40 kr. Madarassy Dezső 40 kr., b. Stirnberg Katinka 40., Kontsek Ilona 2 frt, Kilián Luiza 1 frt, F. J. 50 kr.

A gömörmezei művészeti és régészeti kiállítás tiszta jövedelmének egy részét a rendezőbizottság a rimaszombati egyesült prot. gymnasium rajztermének felszerelésére ajánlván fel, ez összegből a nagyobb értéket tevő rajzmintákon kívül 29 db stíliszticus díszítményeket és antik fejeket tartalmazó gypsz minta-gyűjteményt szereztetett be. A művészies kivitelű példányok tegnapelőtt érkeztek meg a bécsi iparművészeti muzeumból.

Városunk tanácsának figyelmét élénken foglalkoztatja a közbizághidnak kérdése. — Mint közönségben tudva van, a mostani vágóhid oly helyen van, mely hivatva van arra, hogy a szomszédos csürös kertekkel együtt egy egész városrésznak adjon helyet s a mellette folyó patak a beleöntött huladékot a város egy tekintélyes részén viszi keresztül, mi egészségügyi szempontból sem volna megengedhető. — A tervbe vett megállapodás szerint azon tér van helyül kilelölve, mely a város déli részén az u. n. „Halász“ utca végén üresen áll, — sőt láttuk is az építendő vágóhid rajzát, mely a kívánalmaknak teljesen megfelel. s mi részünkről csakis helyeselnü tudjuk. — De a helyre nézve annyit megjegyezünk, hogy szerintünk sokkal olesőbb és — mert távolabb van egy kissé — czélszerűbb is lenne az alsó malom átalakítása, melyből a gözmalomok fejlődése folytán alig számíthat a város jövedelmre.

Nagyőrözéről írják lapunknak, hogy ott 12 év óta a város intelligentiájának s vele együtt a jobb érzelmű polgárságnak főtörökve volt az, hogy a város jó hírneve, melyen a multban oly jelentékeny fölt esett, teljesen megtisztítsák. Hogy e hazafias törekvést mily esodálatos siker koronázta, elég a lefolyt 12 év eseményeire visszpillantani, mert nem mult el év, hogy Rőczén a társadalmi élet fejlődését előmozdító nyilvános és önmiveldési intézmény ne jött volna létre, vagy ezeknek érdekében valami üdvös föntörtént volna. Mi azt bizonyítja, hogy N.-Rőcze minél előbb szívet, lélekkel nyelven s érzelemben magyar leand. Hogy e hazafias mozgalomnak minő jótékony hatása van e városra és vidékére, mindnyájunk előtt ismeretes. A közelmultban ismét hatalmas jelét adta e város és közönsége annak, hogy sem legyőzhetlennek látszó akadályok, sem a mostani pénztelen állapotok nem képesek a eszelekvés teréről leszorítani s megalkotta tetemes áldozatokkal az állandó magyar műkedvelő társulatot, állított állandó színpadot, melynek ünnepélyes megnyitása e hó 14-én leand a „Tót leány“ ezimű népszimű előadásával. E jótékonyezelű ünnepélyt, — melynek tiszta jövedelme a nagyőrözei polgári iskola javára fordittatik, melegen ajánljuk megnyékn intelligens közönségének figyelmébe, — s örömmel halljuk, hogy városunkból is többen fölrándulnak, bár a nagyobb részt a másnap kezdődő vásár teendői visszatartják.

Pohorella, melynek tűzkárosultjai iránt oly általános az érdekltség megyszerte, már nem szétszört házakból, hanem rendes utcaházból fog állani, a mennyiben a megyei közgazgatási bizottság kebeléből kiküldött Beliczay László főmérnök és Maléter Ede szolgabírónak sikerült békés uton az átalakulást keresztül vinni, minek folytán a falu mellett levő kenderföldökből 20 telek lett kihasítva s a leégettek egy része ide telepítették át, minek folytán az egész község szabályos alakot nyer.

A Rimába fult folyó hó 11-én a 10 éves Csizmarovics Ferenc. A testileg és szellemileg béna gyermek a város felett esett a vízbe, s a rohanó ár levitte egész az új ut hidjáig, hol sikerült hulláját kifogni. Ez eseten okulhatnának azon szülők, kik gyermekeiket minden felügyelet nélkül hagyják kőszálni a víz partján úgy, hogy napoként lehet látni a Rima mellett 3—5 éves gyermekeket gondatlan szaladgálni, kikeről bátran elmondhatjuk, hogy csakis az imádság őrizi őket. E gondatlan szülőkre felhívjuk rendőrségünk figyelmét.

AZ alsószuhai ref. népiskola a miniszteriumtól értékes tanszereket kapott ajándékba.

Murány-Hosszurétről írják, hogy Mauráni József róm. kath. tanító, kit aggkora gátol a hivatalos működésben, 20 frt segélyt kapott a miniszteriumtól.

Szerencsétlenség dynamittal. Felső-Pokorágyon folyó hó 10-én Benko Pál, Szkita János és Czeber Mihály követ akartak szétrobbantani dynamittal. — Azonban a kezelési módját nem ismervén, lyukat furtak s abba helyezték a dynamit töltényt, — s hogy hatása annál erősebb legyen, leaktarták szorítani. — Alig ütött azonban a lyukba helyezett

földre Benko egyet, a töltény elsült s karjait összeégette, szemeit veszélyesen megsértette; két társa, kiket vele együtt messze eldobott, — az ijedtségen kívül minden nagyobb baj nélkül megszabadult. Megyénkben majd minden héten fordulnak elő hasonló szerencsétlenségek, mert legtöbb esetben azok, kik árulják vagy hasonczéltól az egyszerű nép között kiosztják, a kezelésre őket betanítani elmulasztják.

Pelsőczón a szövészeti tanfolyam tegnap ért véget. Mint levelezőnk írja, Pelsőczón és vidéken ez által a szövészeti óriási lendületet nyerend, mert a szakszerű termelés és feldolgozás által tetemes idő és erőmennyiség lesz meggazdálkodható, mit nagyban elősegítend a czélszerűen berendezendő kender és lenásztató, valamint a törő és puhító gépek felállítása, melyeknek tervrajza már a miniszteriumnál van. Említést érdemel az, hogy megyénk 8 mm. bácskai kender s ugyanannyi rigai lenmagot kapott, mely Pelsőcz és vidékének osztatott ki nagyobbára; kendermagot kaptak: Pádár, Iványi, Simoni községek, — lenmagot Tiszolcz, Dobsina s a két Rőcze. Pelsőczról a munkatanítónő szerdán Dobsinára utazik 3—4 heti tanfolyamra, melynek elvégzése után Rőczére fog menni.

Unokáinak apja. Párisban egy gazdag öreg ur, kinek

neje már meghalt, megtudta, hogy nőlen fiának két törvénytelen gyermeke van. Többször felszólította a csapodár fiút, hogy azt a nőt, a kit szerencsétlenné tett, vegye is el, gyermekeit pedig törvényesítse: a fiu azonban hallani sem akart erről. Végre az apa elvesztette türelmét, s avval fenyegetődzött, hogy ha fia nem embereli meg magát, akkor ő maga veszi el a gyermekek anyját. A fiu tréfára vette a dolgot, nagy volt azonban a meglepetése, mikor a minap arról értesült, hogy atyja szavának állott, unokáinak anyját, csakugyan nőül vette, a két gyermeket pedig egy millió frank örökösévé tette. Az e házasságból származott viszony folytán az asszony nagyanyja saját gyermekeinek, neje az ipjának, a gyermekek apja saját gyermekeinek fivére s gyermekei anyjának a fia; a két fiu végül nagyapjuk gyermeke.

Uj szaklap indult meg „Közigazgatás” czim alatt Pető László szerkesztése mellett Budapesten. — E lap, mely a közigazgatás minden ágát felöleli, minden esetre nagy hiányt pótol hírlapiradalmunkban, annyival is inkább, mert „kizárólag gyakorlati jelentőséggel bíró közlemények felvételére szorítkozik.” Az első szám, mely mellékletül Tisza Kálmán jól talált arczképét is közli, változatos tartalommal jelent meg. — Előfizetési ára, mely Budapest, VI.

Vázi körut (ipar-udvar) küldendő, egy évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Hivatalos közlemények.

Gömör- és Kishont t. e. megye alispáni hivatalától.
Pályázati hirdetmény.

3683. sz. — A megyei központi közigazgatásnál és az öt szolgabírói hivatalnál rendszeresített 300 frt fizetés és 60 frt lakbér illetmény javadalmazással ellátott hat közigazgatási gyakornoki állomás pályázat útján betöltendő levén, — felhívtnak mindazok, kik ezen állomások valamelyikét elnyerni kívánják, hogy kellőleg felszerelt, s a jogi-tanfolyam bevégezéséről vagy állam-tudományi vizsga letételéről szóló bizonyítvánnyal ellátott kérvényeiket Rimaszombatban az alispáni hivatalnál folyó év és hó 20-áig adják be.

Rimaszombat, 1883. május 1-én, alispán helyett
Ujházy, főjegyző.

Felelős szerkesztő: **Bodor István.**

Magán-hirdetések.

HERCZ ZSIGMOND

mezőgazdasági gépek és eszközök raktára. — Gépjavitó műhely.

CLAYTON és SHUTTLEWORTH

1—20 angol gépgyárosok képviselője

MISKOLCZON.

Ajánl mindennemű gazdasági gépeket és eszközöket. — **Cséplőgépek:** gőz, járgány és kézi erőre. — **Gőzmozdonyok:** fa, kőszén és szalmafütésre. — **Hármas és egyes ekék.** — **Közönséges és Backer-féle tisztító rosták**

űszög tisztítóval és anélkül.

Soros és szórva vető

gépek, szeeska-vágók,

répa-vágók,

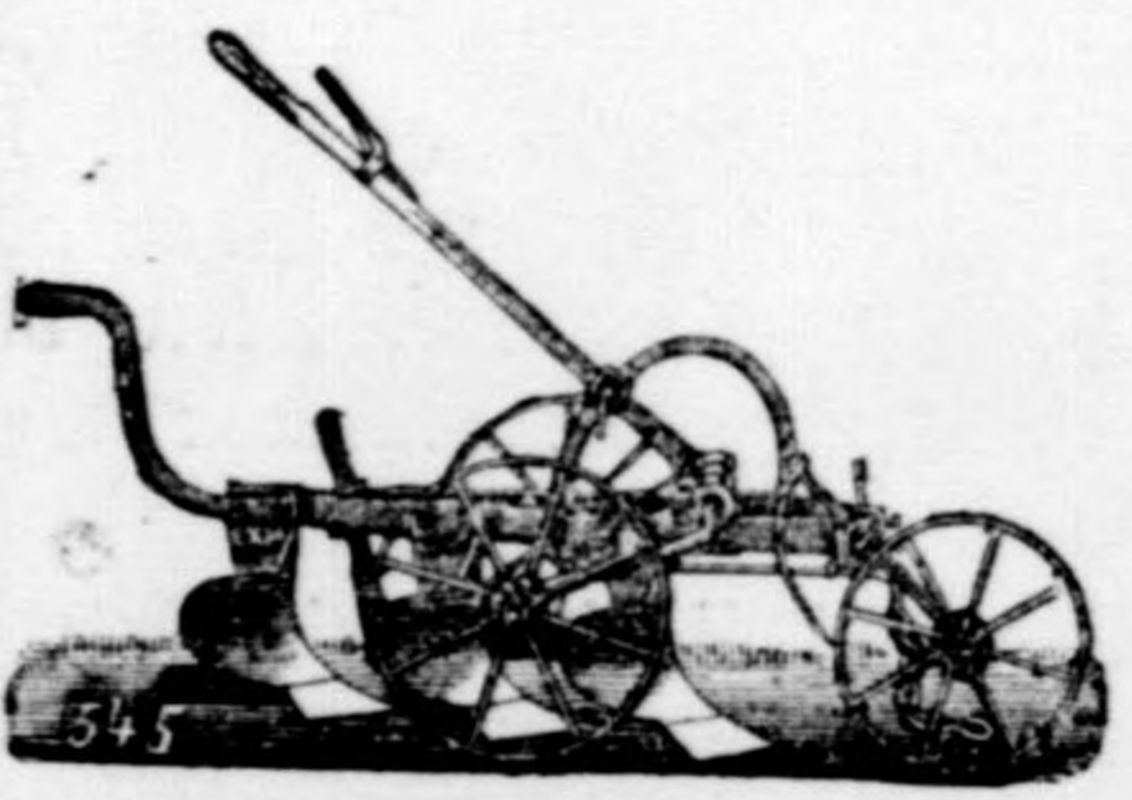
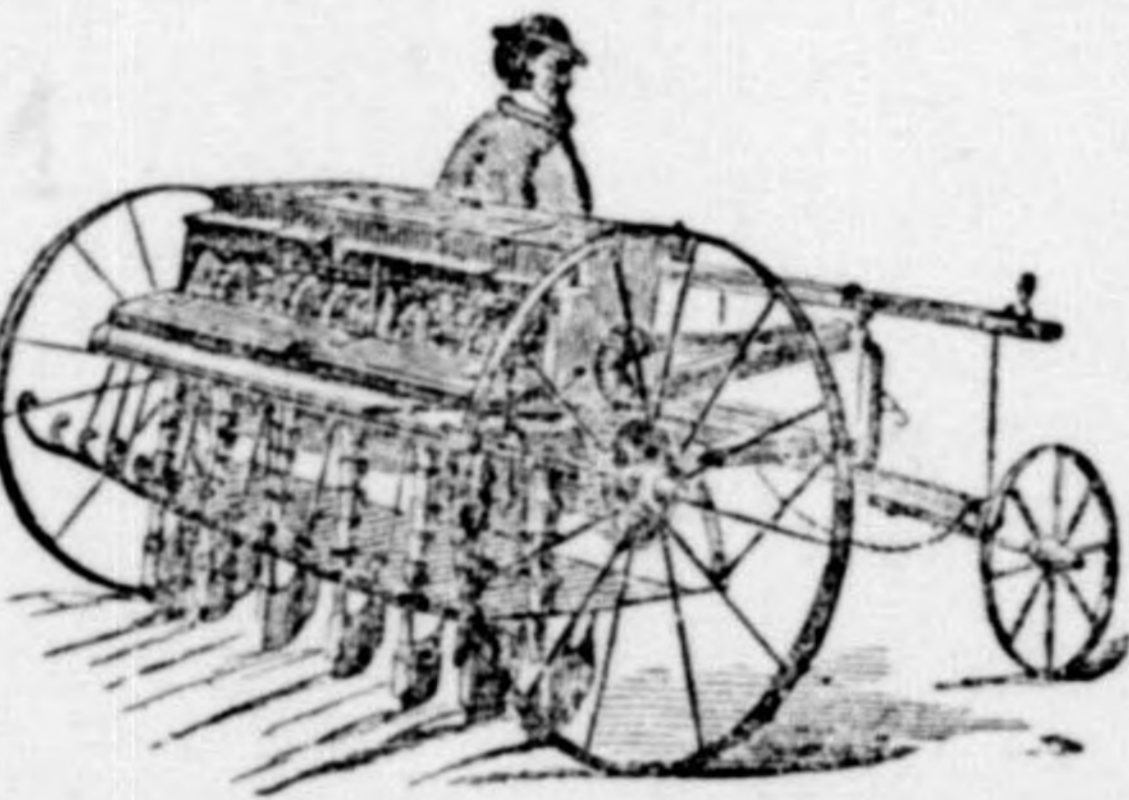
boronák, konkolyozók,

kukoriczamorzsolók, daráló

lók és malmok,

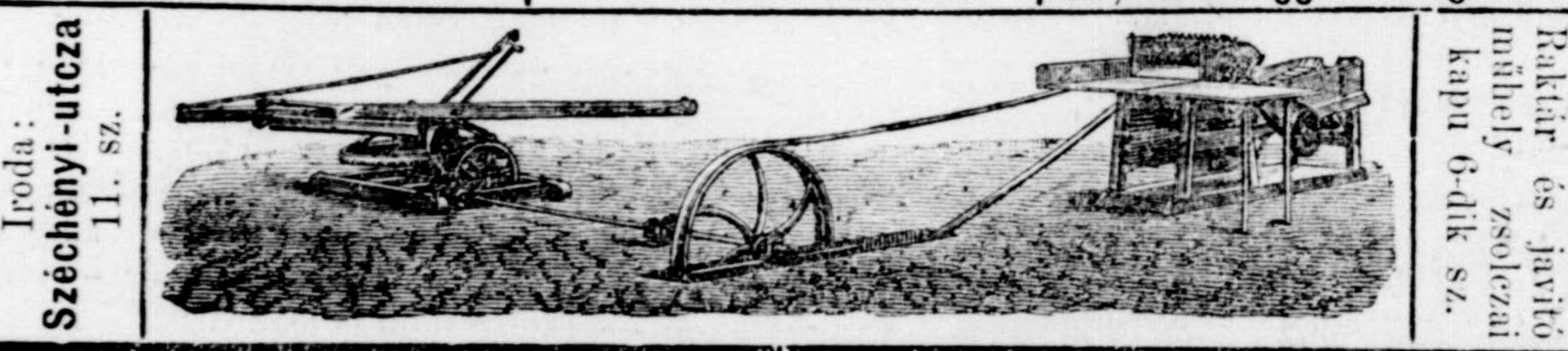
mindig raktáramban

készletben vannak.

Fizetési feltételek igen előnyösek. — **Gőz és járgány-gépek részletfizetésre.**

Próba ekékkel, árjegyzékkel, bővebb tudósítással, készséggel szolgálók.

Iróda: Széchenyi-utca 11. sz.

Raktár és javitó műhely szoloztatni kapu 6-dik sz.

Árverési hirdetmény.

A rimaszombati takarékpénztár, az annak idején ki nem váltott, — illetőleg meg nem hosszabbított zálogtárgyak elárverezésére folyó év május hó 23-ának d. u. 2 óráját tűzte ki, saját helyiségében: miről az érdekelt felek értesítettnek, a venni szándékozók pedig ezennel meghívtnak.

Rimaszombat, 1883. május 7.

Az igazgatóság.

A MAGYAR-FRANCZIA BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

(alaptőke nyolcz milló forint aranyban.)

Jégkár ellen

biztosítóknak következő kedvezményt nyújt:

A megállapított alapdíjnak a biztosítás megkötésekor **csak 50 száztolija** fizetendő.

Az engedményezett 50% alapdíjnak csak azon esetben és **csupán a jégverést szenvedett tételre** nézve utánfizetendő, ha a kár e tétel biztosított összegének **legalább 5 száztoliját teszi ki.**

Aratási és cséplési költségek csak teljes károknál vonatnak le.

Az egységi árak, melyek után a díjak fizettettek, a kárszámítás alapjául még akkor is fentartatnak, **ha a piaczi-ár a jégverés idejében alacsonyabb volna.**

Nagyobb biztosító felekkel 6 évi jégbiztosítási egyezmények is kötöttek, mely módozat szerint a fél részére az általa tényleg fizetett díjak 20—20%-ja évenként tartalékba tétetvén, e tartalék a 6-dik év díjai fedezésére fordittatik.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

A magyar-francia biztosító részvény-társaság

kerületi ügynöksége Rimaszombatban:

NAGY BÉLA urnál,

főtér 19. szám.

1—3

Dreher Antal-féle KIVITELI PALACZKSEREK

egyedül kaphatók és megrendelhetők csakis

DIETRICH és GOTTSCHLIG-nél Budapesten, vagy DREHER ANTAL-nál Kőbányán.

A nyáron át naponta háromszor friss töltés, a palaczkok töltése czéljára eltett, legkitünőbb kiviteli palaczksereknek.

Ismét eladókat legnagyobb előnyökben és engedélyekben részesítjük.

Szives tudomásra.

Azon t. ez. közönséget, mely csak Dreher-féle kiviteli sert fogyaszt, arra figyelmeztetjük, hogy csak azon palaczksernek hamisítatlanságáért és eredetiségeért kezeskedünk, melyeknek vignettáin a „Dietrich és Gottschlig” név világosan olvasható.

4—10

Árverési hirdetmény.

624. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy **Schvandtner János** végrehajthatónak, néhai **Schvandtner Mátyás** örökösei végrehajtást szenvedő elleni 250 frt tőke s járuléka iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Felső-Pokorágyi községben fekvő a felső-pokorágyi 30. sztjkben foglalalt Schvandtner Mátyás nevében álló külbirtokra 305 frt 80 kr. és a felső-pokorágyi 88. sztjkönyvben foglalt Schvandtner János, Emilia, kiskorú Schvandtner Dániel és Mária nevében álló beltelek s épületekre, 160 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanokra az 1883. évi május hó 18-ik napjának d. e. 10 órája Felső-Pokorágyon a község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak. Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis a 30. sztjkvi birtokra 30 frt 58 kr. a 88. sztjkvi birtokra 16 frtot készpénzben a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. tszék mint tkvihatóság 1883. február hó 9-én.

3—3

Marton, kir. tszéki elnök.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. közönségnek tudomására adni, hogy f. év ápril hó 26-án Rimaszombat városában a **Tompa-utca 2-ik szám alatti házban**

Kovács-üzletet

nyitottam. — A nevezett üzleti téren már több évi tapasztalataim vannak, de különösen mint vizsgázott gyógykovács a lovak szabályszerű megvasalásában szerzett szakismereteim bátoritanak arra, hogy a n. é. közönség bizodalját kikérjem, azon biztosításom mellett, hogy a kor igényeinek megfelelőleg a legjutányosabban fogom becses megbízóimat kiszolgálni.

Azon reményben, hogy a n. é. közönség becses pártfogásába veendő, vagyok a n. é. közönségnek

Rimaszombat, 1883. apr. 26. Teljes tisztelettel

Kovács János, gyógykovács és kovács-iparos.

3—10

Hirdetmény.

1495/1883. sz. — A rimaszombati kir. törvényszék mint tkvihatóság közhírré teszi, hogy a putnoki **Népbank** végrehajthatónak, — ifj. **Ruszkay István** s neje **Fejes Julianna** végrehajtást szenvedők elleni, 310 frt. tőke követelés s jár. iránti végrehajtási ügyében a rimaszombati kir. törvényszék területén levő Putnok községben fekvő a putnoki 328. sztjkben ifj. Ruszkay István és neje Fejes Julianna neveiken álló házukra 608 frt, — és a dienesfali 475. sztjkben foglalt szőlőre 158 frtban ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1883. évi június hó 29-ik napján d. e. 10 órakor Putnokon a község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak. — Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis a putnoki 328. sztjkben foglalt birtokára 60 frt 80 kr., — a dienesfali 475. sztjkvi birtokra 15 frt 80 kr. készpénzben a kiküldött kezéhez letenni, — avagy az 1881. LX. T. cz. 170. §-sa értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Rimaszombati kir. tszék. mint tkvi. hatóság, 1883. évi martius hó 24-én.

Marton, kir. tszéki elnök.